

MÅL OCH STRATEGIER FÖR UNIVERSITETSSJUKVÅRDEN I SYDÖSTRA SJUKVÅRDSREGIONEN

Sammanfattning

Universitetssjukvårdsberedningen (USB) har på uppdrag av Samverkansrådet RALF SÖ (Storpresidiet) tagit fram en strategi för klinisk forskning och utbildning samt hälso- och sjukvårdsutveckling för universitetssjukvården i Sydöstra sjukvårdsregionen (SÖSR). Detta strategidokument pekar ut riktlinjerna för universitetssjukvården och lyfter fram de åtgärder som behövs för att nå målsättningarna.

Målbilden för 2025 är gemensam för de tre sjukvårdshuvudmännen – Region Jönköpings län, Region Kalmar län, Region Östergötland – och Linköpings universitet:

- Hela SÖSR är en sammanhållen framgångsrik klinisk forsknings- och utbildningsmiljö. För att kunna nå detta mål har vi infört ett gemensamt system för vårddata och forskningsdata
- Hälso- och sjukvården i SÖSR är fortsatt nationellt ledande i kvalitetsutvärderingar och lever upp till sjukvårdsregionens patientlöften – med andra ord: i världsklass
- Universitetssjukvården bedriver internationellt slagkraftig klinisk och translationell forskning, med mötet mellan människa och teknik och samhällsnytta som ledord
- SÖSR ska vara Sveriges bästa sjukvårdsregion för klinisk utbildning, från grundutbildning till specialistkompetens och docentur, samt vara världsledande i utvecklingen inom interprofessionellt lärande

Bakgrund

Universitetssjukvården definieras i det nationella ALF-avtalet (2014) i avsnittet om parternas avsiktsförklaring och beskrivs vidare under 1§ i avtalet.

Avsiktsförklaringen fastställer att:

”Genom detta avtal är parterna överens om att gemensamt främja hälso- och sjukvårdens utveckling genom ett fördjupat och vidgat samarbete inom forskning, utbildning och utveckling. Parterna är vidare överens om att sträva mot en ökad samordning och koncentration av de resurser som görs tillgängliga i samarbetet. För att skapa goda förutsättningar för forskning och utbildning är parterna överens om att berörda universitet ska delta i organisering och ledning av verksamheten i den del av hälso- och sjukvården som utformas med särskild hänsyn tagen till forskningens och utbildningens behov. Denna verksamhet betecknas universitetssjukvård och är en gemensam angelägenhet för berörda landsting och universitet.”

Vidare anges i 1§ att:

”Universitetssjukvårdens kärnverksamheter ska, jämte hälso- och sjukvård, vara klinisk forskning och utbildning liksom kunskapstillämpning och kunskapsspridning för hälso- och sjukvårdens utveckling.

Universitetssjukvården ska

- *fortlöpande bedriva forskning av hög nationell och internationell kvalitet,*
- *bedriva utbildning av hög kvalitet,*
- *följa den internationella utvecklingen inom medicinsk forskning, utbildning och hälso- och sjukvård,*
- *bidra till en evidensbaserad hälso- och sjukvård genom att överföra egna och andras forskningsresultat till praktisk vård och fortlöpande utvärdera etablerade och nya metoder,*
- *förmedla resultatet av sin verksamhet till övriga delar av hälso- och sjukvården, och*
- *samverka med näringslivet och patientorganisationer.”*

Vidare anges i nationella ALF-avtalet:

”Det regionala samarbetet ska bygga på gemensamt utarbetade visioner och målsättningar för den verksamhetsintegrerade utbildningen av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Landsting och universitet som anges i 16 § ska gemensamt utveckla strategier för att förverkliga målsättningarna”

Den sedan länge långtgående samverkan mellan Linköpings universitet (LiU) och Region Östergötland (RÖ) har genom den decentraliserade läkarutbildningen, och med stöd av tre viktiga avtal från de senaste åren – Decentraliserad läkarutbildning (2014), nya RALF-avtalet (2015) och Anknävningsavtal (2017) till RALF – utvecklats till ett nära akademiskt samarbete mellan LiU och hela Sydöstra sjukvårdsregionen (SÖSR), både vad gäller läkarutbildning och forskning.

Anknävningsavtalet till RALF anger att Region Jönköpings län (RJL) och Region Kalmar län (RKL) senast 2021 ska ha fördjupat sitt samarbete med LiU på ett sådant sätt att de är likvärdiga parter med RÖ i RALF-avtalet.

Därmed kan denna nära samverkan mellan SÖSR och LiU utgöra en bas för excellent klinisk forskning och utbildning, vilket samtidigt ger stor verksamhets- och patientnytta i hela SÖSR genom stärkt kunskapsutveckling och kompetensförsörjning.

UPPDRAG FRÅN STORPRESIDIET:

Under 2017 inrättades Samverkansrådet RALF SÖ (Storpresidiet) för återkommande samråd på myndighetsnivå mellan sjukvårdshuvudmännens region- eller landstingsråd, rektorerna för Linköpings universitet (LiU), Linnéuniversitetet (LnU) och Jönköping University (JU) samt vardera en ledande tjänsteman. Med ovanstående, och den nyligen genomförda nationella utvärderingen av universitetssjukvård och klinisk forskning, som bakgrund gav Storpresidiet i uppdrag till Dekanus vid Medicinska fakulteten LiU och Forskningsdirektören vid RÖ att leda Universitetssjukvårdsberedningen (USB) i ett arbete för att ta fram detta strategidokument.

Strategin syftar till att ge universitetssjukvården i SÖSR förutsättningar att utvecklas till sin fulla potential. Under 2018 genomfördes strategiarbete i arbetsgrupper och stordiskussioner, förankring i parternas beslutande organ, samt slutdiskussion i USB och Storpresidiet. Viktiga aspekter i arbetet har varit egenanalys, omvärldsbevakning, synpunkter från den nationella ALF-utvärderingen samt annat pågående strategiarbete inom parternas organisationer.

Hälsa- och sjukvårdsutveckling

Hälsa- och sjukvårdsutveckling är, utöver klinisk forskning och utbildning, en viktig del av universitetssjukvårdens uppdrag. Enligt det nationella ALF-avtalet 1§ ska USVE:

”följa den internationella utvecklingen inom medicinsk forskning, utbildning och hälsa- och sjukvård, bidra till en evidensbaserad hälsa- och sjukvård genom att överföra egna och andras forskningsresultat till praktisk vård och fortlöpande utvärdera etablerade och nya metoder, förmedla resultatet av sin verksamhet till övriga delar av hälsa- och sjukvården, och samverka med näringslivet och patientorganisationer.”

Socialstyrelsen anger i sina riktlinjer kring universitetssjukvårdens hälsa- och sjukvårdsutveckling åtta miniminivåer inom områden som berör kunskapsutveckling och spridning av denna, användning av data för utveckling av verksamheten, samverkan med olika intressenter såsom patientföreträdare och personalens kompetensutveckling. Socialstyrelsen anser att USVE bör vara vägledande för den övriga hälsa- och sjukvården för utveckling av kunskapsbaserad hälsa- och sjukvård samt för samverkan med patienter eller företrädare för dem.

MÅLBILD FÖR 2025

- **Hälsa- och sjukvården i SÖSR är fortsatt nationellt ledande – dvs i världsklass**
 - SÖSR ligger kvar som nationellt ledande i kvalitetsuppföljningar och inom USVE görs systematisk resultatuppföljning av samtliga tre huvuduppdrag
- **Gemensamt system för vårddata och forskningsdata är etablerat inom SÖSR**
 - SÖSR var först i landet med att införa ett gemensamt system för vård- och forskningsdata och kan därmed leda utvecklingen i analys och nyttjande av data för patienternas bästa
- **Fokus på patienten i hela vårdkedjan – delaktighet i sjukvårdsprocessen**
 - God, tillgänglig och personcentrerad vård är en självklarhet, och genom representation är patienterna delaktiga i sjukvårdsprocesser
 - Alla erbjuds en vård som lever upp till SÖSR:s patientlöften
- **Framgångsrik universitetssjukvård i varje del (huvudstudieort) av SÖSR**
 - Genom strategiska satsningar har varje huvudstudieort USVE med akademiskt ledarskap och tillräcklig kritisk massa för att framgångsrikt upprätthålla USV:s uppdrag och vara drivande i hälsa- och sjukvårdsutvecklingen
- **Universitetssjukhuset är SÖSR:s gemensamma nav för högspecialiserad vård, där varje enhet inom SÖSR har ett specificerat uppdrag**
 - Ett starkt US som gör internationellt avtryck utgör nav, huvudstudieorterna har tydliga specialistvårdsuppdrag och alla enheter ett specificerat uppdrag
- **Regionala medicinska programområdena (RMPO) är pådrivande i kunskapsstyrning genom andras och egen forskning**
 - Via RMPO, med tydlig universitetsrepresentation och patientmedverkan, tar USVE ansvar för kunskapsstyrning inom respektive specialitet och faciliterar vårdkedjegenomgående forskningsprojekt

ÅTGÄRDER TILL 2021 FÖR ATT NÅ MÅLBILDEN INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSUTVECKLING

Följande åtgärder är nödvändiga att ge nödvändiga resurser och genomföra senast 2021 för att vi ska ha möjlighet att uppnå målbilderna till 2025.

- *Hälso- och sjukvården i SÖSR är nationellt ledande – dvs i världsklass*
 - SÖSR har genomgående goda resultat i kvalitetsutvärderingar av hälso- och sjukvården. För att ytterligare utveckla USVE inom SÖSR måste en systematisk resultatuppföljning införas, vilken innefattar medicinska-, forsknings- och utbildningsresultat
- *Gemensamt system för vårddata och forskningsdata är etablerat inom SÖSR*
 - En oerhört väsentlig åtgärd för utveckling och forskning där SÖSR kan vara föregångare. RD och universitetsdirektör behöver tillsätta arbetsgrupper med tydliga uppdrag att klargöra juridiken, skapa likvärdiga processer och regler, införa samordnade termer och begrepp (via eSPiR), samt undanröja tekniska hinder för att möjliggöra detta gemensamma system.
- *Fokus på patienten i hela vårdkedjan – delaktighet i beslutsstrukturer*
 - Patientdelaktighet genom representation införs inom sjukvårdsstrukturena i hela SÖSR
 - SÖSR:s patientlöften ska vara vägledande i beslut och processer
- *Framgångsrik universitetssjukvård i varje del (huvudstudieort) av SÖSR*
 - Alla USVE har en aktiv strategi för snabb inhämtning och implementering av ny evidens
 - Akademiskt ledarskap inom USVE stimuleras – VC-uppdrag har tre tydliga ben
 - Tydliga riktlinjer för implementering av ALF- och LFoU-resurser på USVE
 - USVE har en tydlig plan för långsiktig kritisk massa av forskare inom relevanta professioner
 - Förenade anställningar införda för alla legitimerade vårdyrken
 - Genom organisatoriska förändringar skapas bättre samklang LiU-USVE på alla nivåer
- *Universitetssjukhuset är SÖSR:s gemensamma nav för högspecialiserad vård, där varje enhet inom SÖSR har ett specificerat uppdrag*
 - Samordnad nivåstrukturering för hälso- och sjukvård och forskning genomförs genom identifiering av områden där vi är starka både kliniskt och forskningsmässigt. Detta för att kunna vara nationellt och internationellt drivande och/eller ha stor samhällsnytta
- *Regionala medicinska programområden (RMPO) är pådrivande i kunskapsstyrning genom andras och egen forskning*
 - Alla RMPO ska ha tydlig universitetsrepresentation och ingående USVE tar ansvar för att driva kunskapsstyrning via egen och andras forskning
 - Vårdkedjegenomgående forskningsprojekt planeras/faciliteras i alla RMPO
 - RMPO har samverkan med patientgrupper inom relevanta specialiteter

Klinisk forskning och forskningsinfrastruktur

Klinisk forskning definieras i det nationella ALF-avtalet som *”den forskning som **förutsätter vårdens strukturer och resurser** och som har som mål att lösa ett hälsoproblem eller att identifiera faktorer som leder till ökad hälsa.”*

Man ser också kliniska forskare som *”länken mellan laboratoriet och patienten – deras verksamhet är garantin för att **ny kunskap snabbt kommer vården till del** och att viktiga problem därifrån förs in i forskningen.”*

Region Östergötland anger i sin Forsknings- och utvecklingspolicy (2016):

Forsknings- och utvecklingsverksamheten är en självklar del av Universitetssjukvård och stärker dess konkurrenskraft. Forskning och utveckling ska ses som en naturlig del av det dagliga arbetet och det ska vara en självklarhet att ny kunskap används för att utveckla verksamheten. Inom hälso- och sjukvårdsområdet ska Region Östergötland vara en aktiv forskningsaktör och i samverkan med Linköpings Universitet bedriva konkurrenskraftig forskning.

Vetenskapsrådets expertpaneler i nationella ALF-utvärderingen lyfte särskilt fram följande fyra utvecklingsbehov för den kliniska forskningen inom Östergötland och SÖSR: en tydligare fokusering av den kliniska forskningen på styrkeområden; ett ökat internationellt perspektiv på forskning och karriärutveckling; tydligare organisationsstruktur för universitetssjukvård; ökad betoning på betydelsen av forskning i hälso- och sjukvårdsuppdraget.

MÅLBILD FÖR 2025

- **Hela SÖSR är en sammanhållen framgångsrik klinisk forskningsmiljö, där alla enheter har en tydliggjord forskningsuppgift**
 - För att uppnå detta har vi ett gemensamt system inom hela SÖSR för vårddata och forskningsdata
- **Starka och stabila universitetssjukvårdsenheter på alla huvudstudieorterna inom SÖSR – med Universitetssjukhuset som nav**
 - Vi har ett akademiskt ledarskap i hälso- och sjukvården, en tillräcklig kritisk massa av forskare vid varje USVE, och en sammankopplad regions- och LiU-organisation
- **Hög kvalitet på vår kliniska forskning med internationellt ledande translationell forskning i mötet mellan människa och teknik**
 - Användning av vårt stödsystem för klinisk forskning ger ökad studiekvalitet, vilket resulterat i hög citeringsgrad och ökning av externa medel med 50% sedan 2018
 - Utbytesprogram med utresande respektive inresande fellowships med kombination akademi/klinik är en självklarhet på våra USVE
 - De nya Strategiområdena och våra starka forskningscentra (CMIV, CSAN, WCMM) samarbetar med USVE för innovativ forskning i mötet mellan människa och teknik inom såväl nära vård, som modern diagnostik och framtidens högspecialiserade vård
 - Patientmedverkan i större kliniska forskningsprojekt

- **SÖSR är en erkänt stark miljö för kliniska studier och nationellt ledande miljö för klinisk forskning inom medtech**
 - Tydliga och gemensamma fysiska mötesplatser för akademi, hälso- och sjukvård och näringsliv har skapats med ett ”forskningshus” på Campus US i virtuellt kluster med hela SÖSR
 - Genom Forum Sydosts spetskompetens inom kliniskt forskningsstöd för medtech-området och en genomtänkt strategi inom medicinsk visualisering och teknik för kliniskt beslutsfattande, är SÖSR det självklara valet för medtech-företag med sjukvårdsintresse
 - Forum Östergötland inkluderande Kliniska forskningsenheten Östergötland möjliggör resurskrävande klinisk forskning
- **Kraftsamling inom laboratoriediagnostik och forskningsinfrastruktur**
 - Gemensamma och genomtänkta satsningar på forskningsinfrastruktur (Core facility) och modern laboratoriediagnostik, inkluderande organisatorisk och personell samordning, ger optimerad teknikanvändning utefter verksamhetens behov och resurser och underlättar nationellt samarbete
 - Genom en bas på US med tydlig personell och virtuell koppling till övriga enheter skapas en stark laboratoriediagnostik i hela SÖSR

ÅTGÄRDER TILL 2021 FÖR ATT NÅ MÅLBILDEN INOM KLINISK FORSKNING OCH FORSKNINGSFRASTRUKTUR

Följande åtgärder är nödvändiga att ge nödvändiga resurser och genomföra senast 2021 för att vi ska ha möjlighet att uppnå målbilderna till 2025.

- *Hela SÖSR en sammanhållen framgångsrik klinisk forskningsmiljö, där alla enheter har en tydliggjord forskningsuppdrag*
 - *Gemensamt system inom SÖSR för vårddata och forskningsdata.* En oerhört väsentlig åtgärd för utveckling och forskning, där SÖSR kan vara föregångare. RD och universitetsdirektör behöver tillsätta arbetsgrupper med tydliga uppdrag att klargöra juridiken, skapa likvärdiga processer och regler, införa samordnade termer och begrepp (via eSPiR), samt undanröja tekniska hinder för att möjliggöra detta gemensamma system. Arbetet samordnas med nationella initiativ och erfarenheter från SCAPIS
 - *SÖSR-gemensamt RALF-avtal senast 2021.* Dekan vid Medicinska fakulteten LiU och Forskningsdirektörer vid de tre sjukvårdshuvudmännen ska verka för att ett gemensamt regionalt ALF- (RALF-) avtal är tecknat i samband med att decentraliserade läkarutbildningen är fullt utbyggd HT 2021
 - *Samordnad nivåstrukturering hälso- och sjukvård och forskning.* Den nivåstrukturering som pågår inom hälso- och sjukvården behöver samordnas och kompletteras med riktade forskningsuppdrag till olika typer av verksamhet
- *Starka och stabila universitetssjukvårdsenheter på alla huvudstudieorterna inom SÖSR – med Universitetssjukhuset som nav*
 - Sedan 2018 finns ett uttalat uppdrag från HSN att USVE *skall* bedriva klinisk forskning och utbildning av hög kvalitet. HSN och RD behöver införa rutiner för tydlig uppföljning av detta uppdrag
 - Akademiskt ledarskap inom USVE stimuleras – VC-uppdrag har tre tydliga ben

- Tydliga riktlinjer för implementering av ALF- och LFOU-resurser på USVE
- Genom ett gemensamt RALF-avtal blir SÖSR:s nära samverkan med *LiU en bas för excellent medicinsk forskning och utbildning*. Detta stimuleras ytterligare genom bättre organisatorisk samklang LiU-USVE på alla nivåer
- USVE har en tydlig plan för långsiktig kritisk massa av forskare inom relevanta professioner
- Förenade anställningar införda för alla legitimerade vårdyrken
- *Hög kvalitet på vår kliniska forskning med internationellt ledande translationell forskning i mötet mellan människa och teknik*
 - För att ge möjlighet till gemensamt resursutnyttjande flyttar vi samman Forum Östergötland och Enheten för Forskningsstöd och skapar tydligt virtuellt kluster med Forum Sydost och andra noder inom SÖSR.
 - Genom ett tydligt uppdrag blir *Grants Office* proaktivt inom USVE för kliniskt inriktade nationella och internationella forskningsmedel
 - Beslutet kring nya Strategiområdena från 2020 behöver leda till ökad fokusering på starka områden – med mötet mellan människa och teknik samt samhällsnytta som ledord
 - USVE ingår i tematiskt sammanhållna translationella forskningsmiljöer i mötet mellan människa teknik som bygger på befintlig styrka och tar ansvar för både forskning och utbildning
 - Hela SÖSR engageras genom medverkan i strategiområden och genom att RMPO får tydlig universitetsrepresentation och uppdrag att stödja forskning
 - Internationaliseringsdelar inom "Från Student till docent" stärks och USVE arbetar för att etablera utbytesprogram för fellowships
 - Strukturer inrättade för patientmedverkan i större kliniska forskningsprojekt
- *SÖSR är en erkänt stark miljö för kliniska studier och nationellt ledande miljö för klinisk forskning inom medtech*
 - Samlokalisering av Forum Östergötland och Enheten för Forskningsstöd ska vara genomförd för att skapa förutsättningar för "forskningshuset" med virtuellt och fysiskt kluster inom SÖSR
 - Fortsatt uppbyggnad av Kliniska forskningsenheten Östergötland inom FÖ viktig för att möjliggöra resurskrävande klinisk forskning – ett måste på ett ledande universitetssjukhus
 - Stöd från Kliniska Studier Sverige ger stadga åt uppbyggnad av Forum Sydost som kan bli starkt och välfungerande – arbeta för fler interventionsstudier inom SÖSR och dra nytta av spetskompetensen inom medtech-studier
 - Integrera USV-strategin med nyligen genomförda Life science-utredningar inom SÖSR för att skapa förutsättningar för nyttiggörande inom hälso- och sjukvårdsutveckling och företagande främst inom medtech-sektorn
- *Kraftsamling inom laboriediagnostik och forskningsinfrastruktur*
 - Samarbete i planerade nybyggnationer och större investeringar inom laboriediagnostik/forskningsinfrastruktur på US (inkl. LiU) och SÖSR ger möjlighet till organisatorisk och personell samordning, optimerad teknikanvändning och underlättar nationellt samarbete
 - Planera nivåstrukturering som, genom bas på US med tydlig virtuell och personell koppling, ger stark laboriediagnostik i hela SÖSR

Klinisk utbildning

Nationella ALF-avtalet anger riktlinjer för utbildning främst i §§ 4, 5, och 6. I 5§ anges: *”För att säkerställa att de blivande läkarna har den kliniska erfarenhet som yrket kräver är det av stor vikt att läkarstudenterna får ändamålsenlig undervisning, relevant träning och god handledning för att nå utbildningens mål. För detta fordras miljöer i hälso- och sjukvården som är anpassade för studenternas lärande och träning och handledare med vetenskaplig och pedagogisk kompetens som är väl insatta i de mål som studenten förutsätts nå under utbildningen.”*

ALF-avtalet rör formellt enbart läkarutbildning, men för USVE ska självklart samma kvalitetskrav gälla för VFU/verksamhetsintegrerat lärande (VIL) inom samtliga professionsutbildningar inom hälso- och sjukvården.

I Socialstyrelsens riktlinjer och minimikrav för universitetssjukvården anges att USVE ska uppfylla åtta miniminivåer som berör strukturer och processer för utbildning av hög kvalitet. USVE ska erbjuda: VFU/VIL, handledarutbildade handledare, att lärandemålen är kända vid USVE, uppföljning av VFU/VIL, samt rutin för student som inte uppfyller lärandemålen för VFU/VIL.

Utbildningarna inom medicin och vård vid lärosätena i SÖSR har högt renommé och föll väldigt väl ut vid UKÄ:s senaste nationella utvärderingar. Detta, tillsammans med kompetensförsörjningsbehovet att våra studenter ska vilja bli våra framtida medarbetare, gör att vi självklart ska ha höga ambitioner för vårt samarbete inom utbildningsområdet.

MÅLBILD FÖR 2025

- **SÖSR är Sveriges bästa sjukvårdsregion för klinisk utbildning**
 - En inkluderande kultur råder, där studenten ses som en kollega och en naturlig och självklar del av vårdlaget
 - Lärosätena och huvudmännen för hälso- och sjukvård har ett tydliggjort gemensamt ansvar för utbildning inom vårdprofessionerna, från studiestart till specialist- och docentkompetens
 - SÖSR är först med att ha infört individualiserad specialistsjuksköterskeutbildning
 - Decentraliserad läkarutbildning i SÖSR är rankad Sveriges bästa läkarutbildning
 - SÖSR:s utbildningar är genom forskningsbaserad pedagogisk utveckling internationellt ledande inom interprofessionellt lärande
- **Välutbildade och kompetenta medarbetare förberedda för framtiden**
 - Klinisk träning ger ökad yrkeskompetens i våra professionsutbildningar
 - Teoretiska moment och VFU/ VIL förbereder i tillräcklig omfattning våra studenter för framtidens vård – t ex den nära vården, den digitala vården och arbete i interprofessionella team
- **En sjukvårdsregion i ständigt lärande**
 - Medarbetarna utvecklas under hela karriären genom tydliga karriärvägar och hållbara kompetensutvecklingsmodeller
 - Möjligheterna att kombinera eller växla mellan kliniskt och akademiskt arbete är stora och det finns inga organisatoriska hinder för detta
- **Universitetssjukvård med optimalt antal välutbildade och kompetenta medarbetare**
 - Gemensam verksamhets- och kompetensanalys för USVE och berörda lärosäten för optimerad bemanning för universitetssjukvårdens samtliga uppdrag

